

Generaals en Geldklok

De economische opmars van Zuid Korea 1910-1979

Bachelor scriptie Geschiedenis
aangeboden aan:
Dr. Remco Raben
Subfaculteit Geschiedenis
Universiteit Utrecht

Als onderdeel van de cursus:
De opkomst van Azië
blok 3 en 4 2008-2009
Onderzoekseminar IIIB
Cursus 200700216

Rob van Oostenbrugge
4de jaars deeltijdstudent Geschiedenis
3030881
25 juni 2009

Hoofdstukken:

Hoofdstuk 1	Inleiding	Bladzijde	3
Hoofdstuk 2	Japanse bezetting: zaibatsu, chaebol en gouverneurs-generaal 1910-1945	Bladzijde	4-9
Hoofdstuk 3	Intermezzo: oorlogen, kapitalisten en de zwakke staat 1945-1960	Bladzijde	10-13
Hoofdstuk 4	De sterke staat: generaal en chaebols 1961-1979	Bladzijde	14-18
Hoofdstuk 5	Terug- en vooruitblik	Bladzijde	19

Hoofdstuk 1. Inleiding

In 1876, tweeëntwintig jaar nadat Matthew Perry Japan dwong zijn havens open te stellen voor internationale handel, herhaalden Japanse oorlogsschepen deze handeling maar nu voor de kust van Korea. Het “Kluizenaarrijk”, een feodaal agrarisch land werd ontsloten en buitenlandse handelaren mochten zich in een drietal havensteden vestigen. Gedurende de volgende jaren emigreerden steeds meer Japanners naar Korea, alwaar zij zich voornamelijk bezighielden met handel en lichte industrie. In 1905 werd de “Taft-Katsura” overeenkomst gesloten tussen de Verenigde Staten en Japan over de toekomst van Korea en de Filippijnen¹. De Japanse regering kreeg een vrijbrief van de Verenigde Staten om Korea als protectoraat te besturen en Japan had geen bezwaar tegen de Amerikaanse aanwezigheid op de Filippijnen. In 1906 benoemde de Japanse keizer generaal Terauchi Masatake tot eerste gouverneur -generaal van Korea. Op 22 augustus 1910 annexeerde Japan formeel Korea. Industrialisatie van Korea nam een aanvang aan het begin van de jaren twintig en kwam in een stroomversnelling nadat Japan in 1931 Mantsjoerije innam en in Korea een uitvalsbasis creëerde voor de verdere versterking van zijn positie op het vaste land van Azië.

“Wonder aan de Han rivier “ zo wordt de snelle opkomst van de Republiek Korea nog al eens in de media beschreven naar analogie van het Duitse economische wonder aan de Rijn. Dit economisch succes wordt doorgaans toegeschreven aan het beleid van President Park Chung Hee, die na een militaire coup in 1961 de democratisch gekozen regering van Chang Myon afzette en de macht in handen nam. Het bewind van Park kenmerkte zich door een autoritair en repressief optreden en hoge prioriteit voor de economische ontwikkeling van het land, hierin ondersteund door een beperkt aantal grote lokale bedrijven, de chaebol.

Er zijn echter ook stemmen die zeggen dat juist het Japanse koloniale bewind Korea heeft gemoderniseerd en daarmee een stevige basis heeft gelegd voor het latere economisch succes. De tussenliggende periode van het Amerikaanse Militaire Bestuur en het bewind van President Syngman Rhee wordt over het algemeen beschouwd als een politiek en economisch instabiel intermezzo. In deze periode werden ondernemingen opgericht die producten en diensten leverden aan het Amerikaanse leger in Korea en werden bestaande bedrijven in staat gesteld tegen een vriendenprijs genationaliseerde Japanse ondernemingen over te nemen.

Deze scriptie richt zich op de vraag of het economisch succes van postkoloniaal Korea te verklaren is uit de continuïteit van het regeringsbeleid en de ondernemingsvorm die gedurende de periode van de koloniale bezetting van 1910 tot 1945 werden toegepast.

¹ Andrew Nahm (ed.), *Korea under Japanese colonial rule*, (Western Michigan University 1973), 30

Hoofdstuk 2. Japanse bezetting: zaibatsu, chaebol en gouverneurs-generaal 1910-1945

Met de annexatie van Korea in 1910 begon een vijfendertigjarige periode van grote sociale en economische verandering. De machtige Japanse koloniale regering penetreerde tot in de diepste lagen van de Koreaanse samenleving. Aan het einde van de Japanse overheersing in 1945 was er geen enkel aspect meer van de Koreaanse maatschappij dat niet was beïnvloed door de alomtegenwoordige overheersers. De periode van de Japanse bezetting liet de moeizame weg zien van een economische transitie van een gesloten feodale agrarische samenleving naar een open kapitalistisch systeem.

De mogelijkheid van een staat om tot een effectieve en daadwerkelijke implementatie van het regeringsbeleid te kunnen komen, is afhankelijk van de autonomie die regeringsfunctionarissen hebben ten opzichte van dominante economische klassen en sociale groepen alsmede de beschikbaarheid van een staatsapparaat dat tot uitvoering van het beleid kan overgaan. Beide voorwaarden voor een dergelijk regeringsbeleid waren aanwezig in het bezette Korea.

De Japanse koloniale overheersers deden eerder tijdens de Meiji periode ervaring op met een radicale modernisering van de Japanse samenleving en brachten deze kennis met zich mee naar Korea. Ruim vijftig jaar later memoreerde President Park dat de Japanse Meiji restauratie ook voor hem een belangrijke bron van inspiratie was geweest voor de coup van 1961.

Reeds vanaf 1906 kon de gouverneur-generaal in Korea als een direct door de keizer aangestelde bewindvoeder met een grote mate van zelfstandigheid opereren. De kolonie was een “staat in de staat” met beperkte supervisie van de regering in Japan. De gouverneur-generaal werd ondersteund door een uitgebreide centrale bureaucratie en een indrukwekkende politieke en militaire macht. In 1910 waren er bijna 10.000 ambtenaren werkzaam in Korea, echter in 1937 was dit aantal al gegroeid tot ruim 87.000, waarvan 52.000 Japanners en 35.000 Koreanen. Indien voor het zelfde jaar alle Japanners worden meegerekend die voor de kolonie van belang waren, dan waren er reeds 246.000 in Korea gevestigd. Van 1937 tot 1940 nam het aantal nog verder toe en verbleven er 708.488 Japanners in Korea².

De koloniale regering die gedurende de gehele bezetting geleid werd door Japanse gouverneurs-generaal ontwierp wetgeving, aangepast aan de lokale omstandigheden. De Koreanen hadden geen politieke rechten en slechts in een latere fase werden wat openingen gegeven te participeren in economische bedrijfsactiviteiten. Het beleid van de regering was sterk interventionistisch, centraal aangestuurd en gericht op het behalen van vooropgestelde doelen, die voornamelijk economisch van aard waren. De staat beschikte over belangrijke instituties die betrokken waren bij de industrialisatie van het land, zoals de centrale Bank van Korea en de “*Oriental Development Company*” (ODC), een bedrijf waarvan de belangrijkste taak was de ontwikkeling van het land ten behoeve van landbouw en industrie.

² Carter J. Eckert e.a., *Korea Old and New: a History*, 256-257

De koloniale regering formuleerde meerjarige ontwikkelingsprojecten. In het eerste decennium van de bezetting werd een begin gemaakt met het verbeteren van de infrastructuur. Door het gehele land werden wegen en spoorrails gelegd en het aantal havens werd uitgebreid. In het begin van de jaren twintig werd geïnvesteerd in de verbetering van de agrarische sector. Korea werd beschouwd als een onmisbare leverancier van rijst aan Japan, dat niet in eigen behoefte kon voorzien. In de jaren dertig kwamen initiatieven op gang voor het opzetten van zware industrie. De economische ontwikkeling van Korea was primair bedoeld om aan de wensen van het moederland te voldoen, vandaar ook dat het beleid gedurende de bezetting enige malen moest worden bijgestuurd.

Een belangrijk initiatief van de koloniale regering was het schriftelijk vastleggen van landeigendom. Vele kleine boeren hadden geen overtuigend bewijs dat de grond waarop zij werkten hun bezit was, waarna het land in handen viel van het lokale bewind. In 1930 had de bezetter ongeveer veertig procent van het Koreaans land in bezit genomen³. Tegen lage prijzen werden de percelen vervolgens doorverkocht aan Japanse bedrijven die landbouwproducten en grondstoffen voor het moederland gingen produceren⁴.

Een hoge prioriteit kreeg eveneens de invoering van handelswetgeving. Een van de belangrijke economische maatregelen was de invoering van Bedrijfswet 13 van december 1910, waarin onder meer werd bepaald dat voor de oprichting van een bedrijf goedkeuring nodig was van de staat. Het doel van deze wet was om industriële fabricage in Korea te ontmoedigen, omdat de prioriteit van het koloniale beleid op de ontwikkeling van de landbouw lag. Kapitaalinvesteringen in andere sectoren zouden mogelijk ten koste kunnen gaan van de opbouw van de agrarische sector. De Bedrijfswet was overigens ook bedoeld om de oprichting van grotere Koreaanse ondernemingen te belemmeren zodat geen concurrentie met Japanse bedrijven kon ontstaan. In de wet werd bepaald dat Koreaanse bedrijven slechts een bepaald maximum aan gestort kapitaal mochten hebben. Het resultaat van deze maatregelen was evenwel dat het aantal Japanse en Koreaanse bedrijven toch toenam. In 1911 waren in Korea 109 Japanse en 27 Koreaanse bedrijven actief en in 1919 was dit aantal respectievelijk 280 en 63⁵.

Tussen 1920 en 1930 bleef de aandacht van de bezetter gericht op de uitbreiding van de agrarische sector en met name de vergroting van de rijstbouw. De invoering van verbeterde irrigatie, afwatering en nieuwe zaden en het toepassen van kunstmest verhoogde de productie van landbouwproducten sterk.

³ Eckert e.a., 266

⁴ Han-kyo Kim, 'The Japanese Colonial Administration in Korea: an overview' in: Andrew Nahm (ed.), *Korea under Japanese colonial rule* (Western Michigan University 1973), 47

⁵ Leroy P. Jones, I.L. Sakong, *Government, Business and Entrepreneurship in Economic Development : the Korean case* (Harvard Press 1980), 25

Op het gebied van de economie werd het beleid in deze periode wat soepeler voor Koreaanse bedrijven zeker als uitkomst van de grote demonstratie in maart 1919 voor onafhankelijkheid. De Bedrijfswet 13 van 1910 werd opgeheven, zodat ook Koreanen betere mogelijkheden kregen eigen ondernemingen op te zetten. Uit statistieken van 1929 bleek dat in dat jaar het aantal Japanse bedrijven in Korea was gestegen naar 1.237 en de groep Koreaanse ondernemingen was nu eveneens sterk toegenomen tot 362 en in gezamenlijk eigendom waren nu 164 bedrijven⁶.

Vanaf het begin van de jaren dertig veranderde het Japanse beleid in Korea⁷. De “japanisering” van Koreanen werd de kern van het staatsbeleid. Korea werd nu een volledig geïntegreerd onderdeel van Japan. Onderwijs in en gebruik van de Japanse taal werd verplicht ingevoerd, families moesten Japanse namen aannemen en de regering trachtte de bestaande godsdiensten te vervangen door het shintoïsme, de Japanse staatsgodsdienst. Het onderricht in de Japanse taal was inderdaad succesvol. In 1913 sprak en schreef slechts een half procent van de vijftien miljoen Koreanen Japans, maar in 1945 kon reeds vijftien procent van de vijftieng miljoen Koreanen zich in het Japans verstaanbaar maken en de taal schrijven⁸.

In de tweede helft van de dertiger jaren kwamen de Japanse oorlogsvoorbereidingen op gang, waarbij de Japanse bezetter Korea wilde transformeren in een logistieke basis voor de oorlogsindustrie. Industrialisatie werd met grote urgentie aangepakt, aangemoedigd door een pakket van financiële stimuleringsmaatregelen. De Koreaanse markt werd gepositioneerd als een attractief investeringsgebied voor Japanse ondernemers en vooral voor de Japanse zaibatsu, zoals Mitsui, Mitsubishi en Noguchi (Chisso).

De overheid creëerde een marktvrage door te streven naar verdere uitbreiding van het spoornet, wegennet, havens en elektriciteitsvoorziening. De aanwezigheid van grote rivieren maakte de aanleg van waterkrachtcentrales economisch mogelijk en elektriciteit kon hierdoor goedkoop worden aangeboden. Een extra voordeel van de Koreaanse kolonie was dat er een overvloed aan goedkope arbeidskrachten voorhanden was. De regering bedacht een hele reeks van gunstige financiële mogelijkheden voor investeerders. Allereerst werden belastingtarieven toegepast die beduidend lager lagen dan die in Japan. Ook leningen werden tegen attractieve voorwaarden aangeboden en het bewind stond zelfs garant voor dividenduitkering. Dankzij de innige samenwerking met de staat kwam uiteindelijk vrijwel het gehele pakket van financiële stimulansen ten goede aan de grote Japanse bedrijven.

Alhoewel Koreaanse ondernemingen onder andere door het vrijwel ontbreken van subsidies en juiste contacten met de machthebbers, slechts moeizaam onder de koloniale bezetters konden opereren, ontstonden er geleidelijk Koreaanse “imitatiebedrijven” die dezelfde producten trachtten te fabriceren als de lokale Japanse bedrijven. Textiel was een duidelijk voorbeeld hiervan.

⁶ Ibidem, 25

⁷ Han-kyo Kim, 42

⁸ Eckert e.a., 263

Deze lokale ondernemers waren in staat in bepaalde niches van de markt te opereren hetzij met eigen middelen of in een of andere vorm van samenwerking met Japanse bedrijven en de koloniale bestuurders. Deze samenwerking stelde hen in staat kennis en ervaring op te doen met de moderne Japanse bedrijfsvoering en een intensieve overheidsbemoediging.

Enkele Koreaanse ondernemers in samenwerking met een kleine kring van loyale medewerkers uit familie, school of eigen regio bouwden gedurende deze periode kleine tot middelgrote ondernemingen op. Een voorbeeld is Samyang dat in 1917 opgericht werd door de broers Kim Yon Su en Kim Song Su⁹. Exploitatie van landbouwgronden die reeds lange tijd in familiebezit waren, was de kern van het bedrijf. Op basis van een reguliere kasstroom uit deze onderneming werden investeringen gedaan in lokale industriële bedrijven, maar wel onder de voorwaarde dat de nieuwe eigenaren het volledig bezit en zeggenschap over het bedrijf kregen. Een voorbeeld van een dergelijke investering was de aankoop van de Kyongsong Spinning en Weaving Company, een bedrijf dat later uitgroeide tot het grootste textielbedrijf van Korea. In een volgende investeringsstap, waarbij zeggenschap en eigendom in de te acquireren onderneming meer beperkt waren, werd tezamen met een kleine Koreaanse “familiegroep” en Japanse bedrijven geïnvesteerd in middelgrote Koreaanse bedrijven. Tenslotte was in uitzonderlijke gevallen de Koreaanse ondernemer ook bereid zitting te nemen in het bestuur van Japanse bedrijven in Korea zonder financieel te participeren in het bedrijf. Met deze voorzichtige stap-voor-stap strategie leerde de Koreaanse ondernemer met risico's om te gaan en inzicht te verkrijgen in het Japanse ondernemings- en overheidsbeleid.

Japanse bedrijven stonden technologisch en organisatorisch model voor Koreaanse ondernemers. De grote Japanse bedrijven in Korea waren sterk gediversificeerde Japanse ondernemingen en deze bedrijfsvorm werd gaandeweg gekopieerd door Koreaanse ondernemers, zodat het Koreaanse familiebedrijf, de chaebol ontstond.

Zaibatsu, zoals Mitsui, Yasuda en Mitsubishi ontstonden reeds tijdens de Tokugawa periode vanaf het begin van de 17de eeuw in Japan. De bedrijven werkten nauw samen met de Japanse overheid op het gebied van mijnbouw, bankwezen, industrie en transport. In de Meiji periode kwamen deze ondernemingen tot grote bloei met name dankzij de overname van Japanse staatbedrijven.

Het Chinese teken voor chaebol en zaibatsu is hetzelfde, maar wordt alleen anders uitgesproken. Chaebol kan vertaald worden als geldklok en wordt als term gebruikt voor een groep van familiebedrijven die een groot fortuin heeft vergaard. De onderneming is in handen van de familie van de stichter en wordt meestal geleid door een of twee families. Chaebols hebben als kern een familiebedrijf en daarnaast bedrijven waarover ze zeggenschap hebben, maar meestal slechts een klein deel van het aandelenkapitaal bezitten. Zeggenschap is mogelijk via kruisparticipatie van aandelen tussen bedrijven. Financiering van chaebols geschiedt door middel van intern kapitaal en vaak (hoge) schulden. Chaebols worden gecoördineerd door een machtige groepvoorzitter die strak leiding geeft

⁹ Dennis L. McNamara, *The colonial origins of Korean Enterprises, 1910-1945* (Cambridge University Press 1990)105-108

aan andere familieleden die op hun beurt weer vaak in het bestuur zitten van de aanverwante bedrijven. Leidinggeven is gebaseerd op waarden als respect voor ouders en familie en loyaliteit aan het bedrijf. Kenmerkend voor chaebols is ook de sterke horizontale diversificatie van de onderneming in niet gerelateerde sectoren van de industrie.

Er ontstond in Korea in de jaren dertig bij Japanse ondernemingen een beleid van voorwaartse en achterwaartse integratie ten gevolge van Japanse investeringen in bijvoorbeeld de chemische industrie. Nieuwe Japanse bedrijven werden opgericht voor delving van grondstoffen ten behoeve van deze chemische industrie en het transport van het gereed product.

Een zelfde patroon ontstond bij de Koreaanse chaebol. Als voorbeeld hiervan kan dienen het bedrijf LG, dat in 1931 opgericht werd. De onderneming produceerde allereerst consumptie-ijs. Hierdoor ontstond er een behoefte aan plastic bekertjes, die lokaal evenwel niet verkrijgbaar waren. De eigenaar van het bedrijf startte een bedrijf op die deze bekertjes kon fabriceren hetgeen uiteindelijk weer leidde tot het in eigendom hebben van een petrochemische fabriek die eveneens producten kon maken voor andere marktsectoren. Een ander voorbeeld waren de Koreaanse lokale banken die vaak opgericht werden door de vroegere lokale elite. Deze banken hielden zich vooral bezig met de financiering van im- en exporthandel voor zowel Japanse als Koreaanse bedrijven.

Japanse bedrijven boden werkgelegenheid aan een toenemend aantal Koreanen die hier kennis en ervaring opdeed. Veel Koreanen kregen inzicht op het gebied van wereldwijde industrie en een aantal van hen, werkzaam in Japanse bedrijven werd al vroeg geconfronteerd met de export van producten uit Korea. Een grote groep Koreanen werkte bij de overheid zoals de latere ministers van economische zaken onder Park of waren in Japanse militaire dienst, zoals Park. Een aantal jongelui volgde een opleiding in Japan. In 1926 waren er 214 Koreaanse studenten in Japan en in 1942 was het aantal toegenomen tot 6.671¹⁰. De latere leiders van Samyang en de oprichter van Samsung bijvoorbeeld studeerden aan de universiteit van Tokyo. Het resultaat van alle lokale inspanningen was dat in 1937 2.400 fabrieken operationeel waren die volledig in eigendom waren van Koreanen en waarvan 160 ondernemingen meer dan 50 werknemers in dienst hadden¹¹.

Geconcludeerd kan worden dat het koloniale bestuur zich kenmerkte door een sterke centrale leiding met een grote bureaucratie. Het optreden van de regering was autoritair, repressief en wanneer noodzakelijk werd overgegaan tot de inzet van politie of militairen. Politieke vrijheden voor Koreanen waren afwezig. De aandacht van de gouverneur-generaal en zijn ambtenaren lag vrijwel geheel op het behalen van de economisch doelstellingen, waarbij allerlei vormen van financiële ondersteuning werden gebruikt om tot succesvollende implementatie van het beleid te kunnen komen.

¹⁰ Wonmo Dong, 'Assimilation and Social Mobilization in Korea', in : Andrew Nahm (ed.), *Korea under Japanese colonial rule* (Western Michigan University 1973) 161

¹¹ Jones, 28

De Japanse zaibatsu was de dominante onderneming in de lokale economie hierbij geholpen door en nauw samenwerkend met de centrale overheid. Het aantal Koreaanse bedrijven actief in de lokale economie nam geleidelijk toe en een beperkte groep ondernemingen groeide uit tot een lokale kleine variant van de zaibatsu, de chaebol. Koreaanse ondernemers kopieerden de productietechnologie en organisatievorm van Japanse bedrijven en zij integreerden geleidelijk in de koloniale politiek-economische omgeving.

Een aantal Koreanen studeerde in Japan en velen deden ervaring en kennis op bij de lokale overheid en het Japanse bedrijfsleven.

Hoofdstuk 3. Intermezzo: oorlogen, kapitalisten en de zwakke staat 1945-1960

Op 10 augustus 1945 kregen twee jonge officieren behorende tot de Amerikaanse generale staf slechts dertig minuten de tijd om met een voorstel te komen voor een tijdelijke deling van Korea. Zij besloten dat de 38ste breedtegraad een juiste verdeling van het land was. President Roosevelt stuurde het ontwerp aan secretaris–generaal Stalin die hierop positief reageerde.

Met dit voorstel kochten de Amerikaanse militaire bevelhebbers even tijd om alsnog te trachten serieuze plannen te ontwikkelen voor een gebied dat ze amper kenden. Dit voorval typeerde eveneens het latere beleid van het Amerikaanse Militaire Bestuur in Korea, een beleid dat vooral gekenmerkt werd door onwetendheid. De rode draad in het beleid van de Amerikanen in Korea was dat het anticommunistisch was en vandaar dat er primair gekozen werd voor samenwerking met personen en organisaties die een zelfde mening waren toegedaan.

Syngman Rhee die in 1948 benoemd werd tot president van de Republiek Korea was eveneens een fervent anticommunist. Korea onder het regime van Rhee kenmerkte zich door een grote mate van corruptie bij politici, ambtenaren en ondernemers. De regering speelde een belangrijke rol bij de kapitaalvergaring door een kleine groep kapitalisten, die genationaliseerde Japanse bedrijven tegen een zacht prijsje kocht en bovendien via importlicenties een vermogen verdiende aan hun door de regering verschaft monopoliepositie in essentiële verbruiksgoederen¹².

De Koreaanse oorlog verwoestte grote delen van de Japanse industriële erfenis, waarna het land slechts door massieve financiële steun van de Verenigde Staten uit de problemen kon komen. De zwakke regering van Rhee was evenwel niet in staat sturing te geven aan de economische ontwikkeling van het land. Uiteindelijk werd Rhee in 1960 door studentenoproer gedwongen af te treden.

Toen het Amerikaanse leger in augustus 1945 Korea binnentrok was er weinig of geen kennis in huis over het land. De Amerikanen gaven aan weinig belang te hechten aan Korea, hetgeen door velen beschouwd werd als een bijna niet te verdedigen stuk land tegen Russische of Chinese agressie. Echter de gedachte leefde ook dat verdere Russische expansie in Azië ongewenst was. Een akkoord tussen de Amerikanen en Russen over een tijdelijke opdeling van het land op de 38ste breedtegraad voor een maximale duur van vijf jaar werd door beide partijen geaccepteerd.

¹² Alice H. Amsden, *Asia's next giant. South Korea and late industrialization* (Oxford Press 1989), 39

De Tweede Wereldoorlog had relatief weinig verwoestingen aangericht in Korea, zodat de koloniale nalatenschap van de Japanse bezetters in 1945 aanzienlijk was. Het Amerikaanse Militaire Bestuur nam na de oorlog 3.351 Japanse ondernemingen in beslag. Het aandeel van deze Japanse bedrijven vertegenwoordigde vijftientig procent van het totaal gestorte kapitaal van alle bedrijven in het zuidelijk deel van Korea¹³. Potentieel was het land een productieve machine zeker gekoppeld aan moderne wegen, spoorwegen en communicatienetwerken en ongetwijfeld een basis waarop een nieuwe nationale industrie gevestigd kon worden.

Een andere sterkte in het bevrijde zuiden was dat grondige kennis en ervaring op het gebied van technologie en organisatie aanwezig was bij Koreanen die bij Japanse bedrijven werkzaam waren geweest. Waarschijnlijk waren in het zuidelijk deel van Korea meer entrepreneurs aanwezig dan in het noordelijk deel. Het noorden had weliswaar een aantal grote mijnen en industrieën, maar er waren beduidend meer fabrieken in het zuiden.

De onverwachte deling van het land was een duidelijke tegenvaller voor de Koreanen, maar de splitsing bood ook nieuwe kansen. Juridische systemen, regulering en zakelijke regels en praktijken gevestigd door de Japanners bestonden niet meer en moesten opnieuw worden gedefinieerd. Veel zware industrie lag in het noorden van Korea en negentig procent van de nationale elektriciteit kwam daar vandaan. In het zuiden lag de nadruk meer op lichte industrie, zoals textiel, machines en gereedschappen en agrarische, visserij en bosbouwproducten.

Na afloop van de Tweede Wereldoorlog bleek dat de van de Japanners overgenomen bedrijven bleven functioneren maar nu onder Koreaans leiderschap. Onwetendheid bij het Amerikaanse Militaire Bestuur veroorzaakte echter gaandeweg chaos op alle terreinen van de samenleving en vooral de strijd tussen Koreanen onderling over het eigendom van Japanse bedrijven leidde tot een sterke afname van de bedrijvigheid. Ondernemingen werden letterlijk leeggeroofd door deze partijen zonder dat het Bestuur krachtadig optrad.

Koreaanse familiebedrijven die waren opgericht tijdens de koloniale bezetting en hadden samengewerkt met de bezetters bleven ook na de bevrijding in handen van de stichters en werden juridisch niet vervolgd. Deze ondernemers hadden zich inmiddels verenigd in een nieuwe politieke partij, de Koreaanse Democratische Partij (KDP), waarin grootgrondbezitters, kapitalisten, hoge militairen en kleine middenstanders deelnamen.

De Amerikaanse bestuurders gaven voorkeur aan samenwerking met de bezittende klasse aangezien deze groep zich positioneerde als anticommunistisch, zich redelijk verstaanbaar kon maken in de Engelse taal en manieren bezat die pro-westers aandeden¹⁴. Koreaanse ambtenaren en politiefunctionarissen die onder Japans bestuur hadden gewerkt, werden door de Amerikanen eveneens weer op belangrijke plaatsen benoemd. Belangrijkste doel van de nieuwe gezaghebbers was een einde te maken aan de vermeende communistische onlusten die het land teisterden.

¹³ Yun Tae Kim, *Bureaucrats and Entrepreneurs. The State and the Chaebol in Korea* (Seoul 2008), 71

¹⁴ Eckert e.a., 338

De banden tussen de Koreaanse ondernemers in de koloniale tijd en hun oude Japanse vrienden waren in 1945 doorgesneden, maar vrij spoedig daarna werden door deze Koreanen relaties aangehaald met de nieuwe Amerikaanse machthebbers. Het was inmiddels duidelijk geworden dat het Militaire Bestuur de Koreaanse ondernemers niets in de weg zou leggen voor het uitoefenen van hun bedrijf, in tegendeel zelfs. Nieuwe mogelijkheden werden geopend voor leveranciers van producten en diensten aan het leger of te participeren in allerlei activiteiten die gefinancierd werden door de regering in Amerika.

Nieuwe ondernemingen werden opgestart, zoals Hanjin (1945)¹⁵ en Hyundai (1947). De oprichter van Hanjin, Cho Chung-hun werkte in de koloniale tijd als technicus in de Japanse scheepsbouw. Direct na de oorlog richtte hij een transportonderneming op en in 1950 ten tijde van de Koreaanse oorlog kwam de doorbraak voor zijn bedrijf met een contract voor het vervoer van Amerikaanse militairen en goederen. Toen de Verenigde Staten in de jaren zestig militair gingen participeren in de Vietnam Oorlog, sloot Hanjin een nieuw contract af voor vervoer van materieel en manschappen in en naar Vietnam. De sterke groei van het bedrijf kon in 1969 onder het bewind van President Park worden voortgezet dankzij de door de regering ondersteunde overname van “Korean Airlines”. Een andere onderneming die in die tijd ontstond was “Korean Explosives” die munitie leverde aan de westerse strijdkrachten. De nieuwe eigenaar was een oud-medewerker van deze genationaliseerde Japanse fabriek¹⁶.

Aan het Amerikaanse Militaire Bestuur kwam in 1948 een einde nadat Syngman Rhee gekozen werd als eerste president van de Republiek Korea. Rhee was inmiddels drieënzeventig jaar oud en had vijfendertig jaar voornamelijk op Hawaï in ballingschap doorgebracht. Hij was een autocratisch en eigenzinnig mens¹⁷. Hij was fel anticommunist en anti-Japans hetgeen zich onder andere uitte in het verbieden van handelscontacten met Japanse bedrijven.

Zijn beleid was primair gericht op een zo snel mogelijke eenwording van Korea. Politiek was voor hem belangrijk en de economie kwam slechts op het tweede plan. Om vooral niet afhankelijk te zijn van Japan werd een beleid van import substitutie industrialisatie aangepakt, hetgeen uiteindelijk alleen succes heeft gehad met textiel. Principieel weigerde Rhee in de Republiek investeringen te doen in essentiële voorzieningen, zoals elektriciteitscentrales indien die ook aanwezig waren in het noorden.

De Koreaanse oorlog vernietigde grote delen van het land waarbij bijna de helft van de industriële ondernemingen zwaar werd beschadigd¹⁸. Het bewind van Rhee kon in die periode alleen nog overeind blijven dankzij de steun van Amerika, militaire machthebbers en kapitalisten. Rhee verleende gunsten aan zijn kapitalistische vrienden en omgekeerd ondersteunden zij Rhee op allerlei manieren in zijn politieke strijd. Corruptie vierde hoogtij onder zijn bewind. Een voorbeeld hiervan betrof de verkoop van de genationaliseerde Japanse activa, inclusief banken. Het besluit tot

¹⁵ Eckert, 399

¹⁶ Eun Mee Kim, 91

¹⁷ Eckert, 348

¹⁸ Ibidem, 345

privatisering werd door slechts enkele mensen, intimi van Rhee genomen. Kopers moesten tien procent betalen bij aankoop en de rest van het bedrag kon worden voldaan in vijftien jaar tijd waarbij rente niet werd berekend. Een aantal familieondernemingen waaronder Samsung en Hyundai slaagde erin hun bedrijf flink uit te breiden door het verkrijgen van deze voormalige Japanse bedrijven zodat op een vrij gemakkelijke manier grotere rijkdom werd vergaard¹⁹.

Deze aankopen hadden mede tot gevolg dat de grote bedrijven onder het bewind van Rhee verder diversificeerden. In 1960 bezat Samsung²⁰ zeventien ondernemingen die actief waren in veertien sectoren van de industrie. LG had vijf ondernemingen in vijf verschillende sectoren met als voornaamste sector elektronica en petrochemie. Samyang was de eigenaar van negen ondernemingen in acht sectoren van de industrie met als belangrijkste producten textiel en suiker.

Uiteindelijk bleek dat het gebrek aan leiderschap, de afwezigheid van effectieve instituties en het ontbreken aan implementatiekracht voor het bewind van Rhee fataal werden. In 1960 werd Rhee, inmiddels vijfentachtig jaar oud gedwongen af te treden en vluchtte hij naar Hawaï.

Uit het bovenstaande kan als conclusie worden getrokken dat het Amerikaanse Militaire Bestuur niet in staat bleek politieke of economische richting te kunnen of te willen geven aan het zuidelijk deel van Korea. Ook Rhee bleek onmachtig om een effectief economisch beleid te implementeren, hetgeen met name veroorzaakt werd door zijn voortdurende strijd om politiek te overleven. De kapitalisten vergaarden dankzij hun contacten met een corrupt regime grote rijkdom en hun portfolio aan bedrijven breidde zich op een snelle manier uit. De bevolking leed ernstig onder de Koreaanse oorlog en kon amper of niet profiteren van de massale steun die Amerika verleende.

¹⁹ Sea-Jin Chang, *Financial crisis and Transformation of Korean Business Groups. The rise and fall of Chaebols* (University Press Cambridge 2003), 46

²⁰ Yun Tae Kim, 76

Hoofdstuk 4. Sterke staat: Generaal en Chaebol

Majoor-generaal Park stak op 16 mei 1961 met 5000 militairen de Han rivier over en ondervond geen tegenstand van het officiële regeringsleger dat 600.000 man groot was. De bevolking had over het algemeen weinig moeite met deze ingreep van het leger. Er moest eindelijk een einde komen aan de chaos in het land. Met deze coup kwam er een einde aan de democratisch gekozen regering van Chang Myon. De regering van Park kenmerkte zich door een sterk autoritair en onderdrukkend beleid en een hoge prioriteit voor de economische ontwikkeling van het land, neergelegd in meerjarenplannen. Alleen de economische statistieken telden voor Park. Hij vond dat in het menselijk bestaan de economie voorrang had boven politieke en culturele belangen. Het inkomen van de gewone arbeider was sinds de koloniale bezetting wel wat gegroeid maar bleef ver achter in verhouding tot de sterk toegenomen rijkdom van een kleine elite van kapitalisten. De regeringsaanpak in de jaren zestig voor de lichte, sterk arbeidintensieve industrie en export verschoof in de jaren zeventig naar de ontwikkeling van de zware industrie gekoppeld in de beginjaren aan een import substitutie industrialisatie programma. De oprichting van export handelsondernemingen werd bevorderd om groei te verzekeren, waarbij het Japanse handelshuis, “sogo shosha” model stond. De regering nam in deze periode het voortouw bij het oprichten van nieuwe staatsbedrijven en bij het geven van bijzondere steun aan familiebedrijven, de chaebol waarvan een beperkt aantal was opgericht tijdens het koloniale bewind²¹. Ontbrekende technologie werd in het buitenland gekocht maar het liefst in Japan, waarmede sinds 1965 weer diplomatieke relaties waren aangegaan onder druk van Verenigde Staten en tevens zeer gewenst door Park. Japan stond in vele opzichten opnieuw model voor Korea. Aan het einde van het bewind van Park bleek dat het economisch beleid succesvol was geweest, maar dat dit ten koste was gegaan van een sterk onderdrukte arbeidersklasse, politieke vrijheid en gepaard was gegaan met wreedheden tegenover oppositionele krachten van het regime.

Park Chun Hee was afkomstig uit een arm gezin. Hij was in 1942 op vijftientwintigjarige leeftijd afgestudeerd aan de Japanse militaire academie in Mantsjoerije. Vervolgens studeerde hij nog twee jaar aan de militaire academie in Tokyo. In 1950 tijdens de Koreaanse oorlog trad hij in dienst van het Republikeinse leger. Het leger werd getraind door Amerikaanse militaire adviseurs en was in tegenstelling tot andere instituties goed georganiseerd.

Teneinde volgens Park verdere chaos in het land te vermijden, pleegde hij een militaire staatsgreep in 1961 en zette de democratisch gekozen regering van Chang Myon af. Vrijwel direct na zijn optreden benoemde Park een nieuwe regering en introduceerde hij een radicaal ander programma dan zijn voorganger. Een belofte die Park bij zijn aantreden deed was de bestrijding van de corruptie en hij liet al twaalf dagen na de coup dertien eigenaren van chaebols oppakken. Zij werden

²¹ Eun Mee Kim, *Big Business, Strong State* (State University of New York Press 1999), 126

beschuldigd van het vergaren van illegale rijkdom onder het regime van Rhee. De voornaamste beschuldigde was de oprichter van Samsung, Lee Byung-chul.

Het hele denken en handelen van Park was gericht op economische groei en niet als een vaag concept maar hij streefde met alle middelen die hij ter beschikking had om dit ook in de praktijk te verwezenlijken. Park begreep dat de legitimering van zijn bewind alleen te bewijzen viel met economische groei zodat de levensstandaard van de bevolking verbeterde.

De “*Economic Planning Board*” (EPB) werd opgericht, een sterk gecentraliseerde bureaucratie die zorg droeg voor het formuleren en bewaken van economische plannen. In 1961 nationaliseerde de regering alle banken, inclusief de banken die in het bezit waren van de chaebols en met name Samsung. Hierna was alleen de regering bij machte een besluit te nemen over de allocatie van financiële middelen aan bedrijven. De genationaliseerde banken werden niet toegestaan te onderzoeken of een voorgestelde investering of lening wel een goede of slechte zaak was. Banken moesten financiële middelen ter beschikking stellen op basis van plannen die door de EPB werden opgesteld en goedgekeurd. De staat stelde kapitaal en technologie beschikbaar voor publieke en private bedrijven en verleende eveneens indirecte steun, bijvoorbeeld door het beperken of zelfs verbieden van directe buitenlandse investeringen in het land en het verbieden van bepaalde importproducten. Bovendien verschaftte de regering allerlei vormen van subsidies om producten van de fabrieken competitief te maken. Opzettelijk werden verkoopprijzen “*wrong*”²² aangeboden met als argument dat de laat op de markt aantredende aanbieder slechts met lage prijzen kon concurreren.

De regering van Park realiseerde zich echter dat teneinde een snelle economische groei te bereiken samenwerking met de eigenaren van de chaebols een noodzaak was. Een compromis tussen chaebol en staat werd gesloten, waarbij de staat zonder twijfel de bovenliggende en daarmee de sturende factor van de economie werd.

Vanaf het begin was het duidelijk dat slechts de chaebols in staat waren schaalgrootte in productie te verkrijgen en dat dit alleen mogelijk was door wereldwijd te verkopen. Zonder twijfel hadden de Koreanen een analyse gemaakt waarom de Japanse industrie zo succesvol was geworden en export was een belangrijke reden hiervoor.

De eerste twee vijfjarenplannen legden de nadruk op de ontwikkeling van lichte industrie, waarvan textiel de belangrijkste sector was en de ontwikkeling van de export. De regering selecteerde ondernemingen die specifieke steun kregen. Deze keuze was mogelijk omdat alleen de regering in staat was via de banken de financiële middelen aan bedrijven ter beschikking te stellen.

²² Amsden, 139-155

Exporteren was de boodschap van Park aan de Koreaanse bedrijven. Voor iedere dollar export stond de regering het bedrijf een lening toe voor hetzelfde bedrag met slechts acht procent interest, hetgeen een beduidend lager percentage was dan de twintig procent die op de reguliere markt geldig was²³. Met deze financiële prikkel in het vooruitzicht, besloten de chaebol handelshuizen op te zetten. Als voorbeeld voor succesvolle exportorganisaties stonden de Japanse “*sogo shosha*” model, grote handelshuizen die internationaal opereerden.

Vele chaebol namen kleine lokale bedrijven over en voegde hun exportproducten toe aan de eigen portfolio. In 1976 acquireerden deze chaebol 96 kleine en middelgrote bedrijven en in 1979 steeg dit aantal naar 208 ondernemingen²⁴. Om exportdoelen te bereiken, verkochten de handelsbedrijven hun producten vaak onder de kostprijs. Dit was een acceptabel beleid zolang de regeringssubsidies maar hoger waren dan de optredende commerciële verliezen. In deze periode kopieerden Koreaanse ondernemingen nog buitenlandse producten, maar enige jaren later kochten ze licenties om producten op een legale manier te kunnen produceren.

Cruciaal was de rol van de regering ten opzichte van de industrie. Er werd discipline van de ondernemers vereist, anders werden subsidies en andere vormen van bescherming ingetrokken. Het al of niet nakomen van afspraken tussen staat en bedrijf bepaalde uiteindelijk of een onderneming nog tot de favorieten van de regering behoorde. Het bewind blokkeerde wanneer noodzakelijk de komst van buitenlandse en lokale concurrenten in specifieke strategische industriële sectoren, zodat een select aantal chaebol in staat werd gesteld effectieve monopolies te creëren en daarmee schaalgrootte en winst te genereren.

Door het privatiseren in de jaren zestig van overheidsbedrijven, zoals de KAL in 1969 initieerde de regering bewust de chaebol met politieke connecties, waarbij een toename van macht in de handen van slechts een aantal kapitalisten tot weinig of geen bezwaren leidde.

Consequenties van de acties van de regering was dat winnaars en verliezers in het bedrijfsleven door hen werd bepaald, hetgeen tot uiting kwam in de periode van 1960 tot 1979 waarin door dit overheidsingrijpen de rangorde van de top tien van chaebol aanzienlijk veranderde. Slechts Samsung en LG die in 1960 op deze lijst stonden, waren ook in 1979 nog hierop aanwezig²⁵.

Een voordeel voor het bewind van Park was dat de geopolitieke situatie gunstig was voor de Republiek en de op export gebaseerde economische groeistrategie. Tijdens de Koude Oorlog werden landen als Korea vrije toegang verleend tot de binnenlandse markt van de Verenigde Staten en tegelijkertijd werd geaccepteerd dat de lokale Koreaanse markt gesloten bleef voor buitenlandse producten of investeringen.

²³ Sea-Jin Chang, 56

²⁴ Lee Beyong-cheon (ed.), *Developmental Dictatorship and the Park Chung-hee era* (Korea 2006), 121

²⁵ Eun Mee King, 125

Een andere doorbraak voor het regime van Park was dat in 1965 de diplomatieke betrekkingen tussen Japan en Korea weer werden hersteld, hetgeen resulteerde in het verkrijgen van gunstige leningen en het aangaan van intensieve handelscontacten. De beleidsmakers kenden elkaar nog en ze spraken dezelfde taal.

Economische problemen ontstonden in Korea in de begin jaren zeventig. Er kwam een tekort aan arbeiders, waardoor een toename in de reële lonen plaatsvond. De loonsverhoging moest worden doorberekend in de verkoopprijs van de arbeidsintensieve producten waardoor de concurrentiepositie verslechterde.

De regering kondigde als reactie hierop een nieuw economisch beleid aan en nam zelf het voortouw om tot implementatie te komen. Grote investeringen werden gedaan in kapitaalintensieve industrieën zoals staal, petrochemie, machinerie, scheepsbouw en elektronica. Staatsbedrijven werden hiervoor opgestart en ook chaebols werden uitgenodigd te investeren in deze nieuwe sectoren. Geprikkeld door de beschikbaarstelling van financiële middelen van de regering, werden nieuwe familiebedrijven opgericht.

Een van de problemen was dat Koreaanse ondernemingen niet de beschikking hadden over voldoende eigen kapitaal en technologie om deze nieuwe initiatieven van de grond te krijgen. De regering besloot daarom eigen onderzoekslaboratoria op te richten om bedrijven te ondersteunen bij de nieuwe activiteiten. Tussen 1974 en 1980 ging ruim zevenenzestig procent van het nationale investeringsfonds naar deze nieuwe industrieën en met name de chemische industrie²⁶.

Om industriële schaalgroottes te bereiken verleende de regering aan slechts enkele bedrijven licenties. In de scheepsbouw mochten bijvoorbeeld alleen Hyundai, Samsung en Daewoo grote schepen bouwen. Ter bescherming van de lokale industrie werden in de jaren zeventig buitenlandse ondernemingen sterk belemmerd directe financiële investeringen in Korea te doen. Echter enige chaebols gingen toch een samenwerking aan met buitenlandse bedrijven zoals NEC en Sanyo uit Japan en Corning uit de Verenigde Staten om toegang te verkrijgen tot bepaalde technologieën.

Een andere uitdaging aan het bewind was om een industrie van toeleveranciers aan de zware industrie op te starten. In de beginjaren van het op gang brengen van deze industrie moesten bedrijven veel onderdelen inkopen in het buitenland. Na verloop van een aantal jaren besloten deze echter om bepaalde onderdelen zelf te ontwikkelen en te produceren, waardoor er een sterke verticale integratie bij deze ondernemingen plaatsvond.

In de jaren zeventig stond de regering de chaebol toe te diversificeren in niet-bancaire financiële instituties, zoals verzekeringsbedrijven. De tien grootste chaebol kochten tussen 1972 en 1978 veertien financiële instituties en gebruikten hun verkregen zeggenschap voor het ter beschikking stellen van kapitaal aan hun verwante bedrijven²⁷.

²⁶ Lee Byeong-cheon (ed), 102

²⁷ Sea-Jin Chang, 56

De olie prijsverhogingen in de jaren zeventig en de wereldwijde recessie die hieruit voortkwam, leidden vele Koreaanse bedrijven bijna naar het faillissement. De overheid schoot te hulp en was met name instrumenteel bij het afschrijven of omzetten van slechte leningen. Dit was overigens een signaal aan de eigenaren van de chaebol dat de regering hen ook in de toekomst wanneer het tegenzat mogelijk weer financieel te hulp zou kunnen komen.

In 1978 bereikte Korea de door Park geformuleerde doelstelling van \$1.000 inkomen per hoofd van de bevolking. Op 26 oktober 1979 werd Park Chung Hee vermoord door de directeur van de door hem opgerichte geheime dienst KCIA.

Samenvattend kan worden gesteld dat de regering onder leiding van Park een succesvol economisch beleid voerde. Zijn regime bracht welvaart voor de bevolking maar was ook verantwoordelijk voor grove schending van mensenrechten en van enige politieke vrijheid was geen sprake. Het moderne Japan stond op allerlei terrein model voor Korea maar dat gold zeker ook voor het Japanse koloniale beleid in Korea. Park en veel zijn bewindslieden kregen hun opleiding en ervaring in dit autoritaire Korea. Kennis en kunde deden leidinggevenden en werknemers op in Japanse bedrijven tijdens het koloniale bewind en waren de basis waarop de postkoloniale staat en ondernemingen na enige chaotische jaren konden bouwen. Samenwerking tussen staat en bedrijven was intensief en beide profiteerden van elkanders inspanningen. Aan het einde van de regering van Park konden de verhoudingen tussen staat en chaebol als gelijkwaardig worden beschouwd. De rijken waren niet alleen nog rijker geworden maar ook machtiger. De ondernemingen waren in omvang sterk gegroeid en in hoge mate gediversificeerd. De grote Koreaanse ondernemingen waren niet alleen een afspiegeling meer van de zaibatsu maar waren eveneens directe concurrenten van elkaar geworden.

Hoofdstuk 5. Terug- en vooruitblik

Het economisch succes van postkoloniaal Korea kan worden verklaard uit de continuïteit van het regeringsbeleid en de ondernemingvorm die werden toegepast gedurende de periode van de koloniale bezetting van 1910 tot 1945. Er waren sterke overeenkomsten in het beleid van het koloniale bestuur en het regime van Park. Beide regimes waren repressief en autoritair en onderdrukten de burgerbevolking. Het primaire aandachtsgebied van de leidinggevenden richtte zich op de economisch ontwikkeling van het land. Een intensieve samenwerking bestond in de koloniale en postkoloniale periode tussen staat en een selecte groep van bedrijven. Bedrijven die voldeden aan de eisen van de centrale regering werden rijkelijk beloond. De Koreaanse familieondernemingen, chaebol werden tijdens de bezetting al gemodelleerd naar de Japanse bedrijfsvorm, de zaibatsu die in Korea een sterke economische positie innam. In de koloniale tijd was een chaebol nog een kleine of middelgrote onderneming maar vertoonde wel de karakteristieken van de latere machtige gediversificeerde onderneming. Uitbreiding van het aantal chaebol geschiedde onder het Amerikaanse Militair Bestuur en het bewind van Rhee. Een sterke groei met name in omzetcijfers van de chaebol kwam onder het bewind van Park tot stand. Kennis en ervaring opgebouwd tijdens de Japanse koloniale periode was voor vele bestuurders in de postkoloniale tijd belangrijk voor het formuleren van het overheidsbeleid en het richting geven aan bedrijfsactiviteiten. Koreanen waren goede leerlingen van Japanners zowel in bedrijven, bij de overheid als in militaire dienst, een sterkte die in het postkoloniale Korea goed van pas kwam. Latere leiders bleken uitstekende studenten te zijn geweest aan de Japanse universiteiten of waren werkzaam geweest bij bedrijven in Japan.

In 1997 met de financiële crisis in Azië gingen dertien van de top dertig chaebol failliet, aangezien ze niet meer aan hun financiële verplichtingen konden voldoen²⁸. De torenhoge leningen waaraan Koreaanse familieondernemingen de voorkeur gaven boven vergroting van het aandelenkapitaal, verstoorden aanzienlijk de verhouding tussen eigen en vreemd vermogen, hetgeen funest bleek te zijn ten tijde van deze crisis. Onderdelen van de failliete bedrijven werden op aandrang van de overheid waar mogelijk weer opgekocht door andere chaebol. Resultaat van deze acties was dat de chaebol onbedoeld nog machtiger werd. Echter er kwam onder druk van de regering, toezichthouders en vaak internationale aandeelhouders ook de eis bij ondernemers op tafel voor transparantie met name op het financiële terrein. Uiteindelijk profiteerden ook de werknemers in Korea van het economisch succes. Het inkomen van de gemiddelde werknemer behoort nu tot de hoogste in de wereld. Ook in de politiek opzicht lijkt het land in rustiger vaarwater te zijn gekomen, echter de consequenties van het “dertig minuten besluit” van de Amerikanen blijft dagelijks merkbaar niet alleen in beide delen van het land, maar over de gehele wereld.

²⁸ Yun Tae Kim, 222

Literatuurlijst:

- Amsden, Alice H., *Asia's next giant. South Korea and late industrialization* (Oxford University Press 1989)
- Chang, Sea-Jin, *Financial crisis and Transformation of Korean Business Groups. The rise and fall of Chaebols* (University Press Cambridge 2003)
- Cumings, Bruce, *Korea's Place in the Sun: a modern history* (New York 1997)
- Kang, Myong-hon, *The Korean Business Conglomerate: Chaebol then and now* (University of California 1996)
- Eckert, Carter J., Ki-baik Lee, Young Ick Lew, Michael Robinson, Edward W.Wagner, *Korean Old and New: a history* (Harvard University Press 1990)
- Eun Mee Kim, *Big Business, Strong State* (State University of New York Press 1999)
- Jones, Leroy P., J.L. Sakong, *Government, Business and Entrepreneurship in Economic Development: the Koran Case* (Harvard Press 1980)
- Lee Byeong-cheon (ed.), *Developmental Dictatorship and the Park Chung-Hee era: the shaping of modernity in the Republic of Korea* (Seoul 2003)
- McNamara, Dennis L., *The colonial origins of Korean Enterprises, 1910-1945* (Cambridge University Press 1990)
- Nahm, A.C.,(ed.) *Korea under Japanese colonial rule* (Western Michigan University 1973)
- Yun Tae Kim, *Bureaucrats and entrepreneurs: the state and the chaebol in Korea* (Seoul 2008)